

The Project Gutenberg eBook of Kirkkopuheet, by Arvid Järnefelt

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kirkkopuheet

Author: Arvid Järnefelt

Release date: January 17, 2016 [EBook #50951]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KIRKKOPUHEET ***

Produced by Jari Koivisto and Tapio Riikonen

KIRKKOPUHEET

Kirj.

Arvid Järnefelt

Helsingissä, Vihtori Kosonen ja K:ni, 1917.

Tampereen Sentraalikirjapainossa.

ESIPUHE.

Tapahtumista Nikolain, Johanneksen ja Kallion kirkoissa Helsingissä toukokuun 6, 13 ja 20 päivinä olen pyynnöstä jättänyt Helsingin poliisilaitoksen Etsivälle osastolle seuraavanlaisen kirjallisen selostuksen:

Helsingin kaupungin Järjestysvallan Etsivälle osastolle.

Tekemästänne pyynnöstä, jonka minulle, muistaakseni, viime lauantaina t.k. 26 p., esitti kaksi luonani käynnyttä virkailijaa, saan täten jättää Osastolle kirjallisen selostuksen tapahtumista täkäläisissä kirkkoissa t.k. 6, 13 ja 20 päivinä ja muutamista näiden tapahtumain yhteydessä olevista seikoista.

Viime huhtikuun 29 p:nä julkaisin Helsingin Sanomissa N:o 114 nimimerkillä "Parantumaton" ja otsakkeella "Oman pelastukseni haussa" seuraavan kirjoituksen:

* * * * *

Tiedän, ettei sovintoa ylä- ja alaluokan välillä voi rakentaa ennen kuin kaikki asetehtaat ovat maan tasalle hajoitettut ja jo valmiit aseet taotut työväliseksi. Tiedän myöskin, ettei köyhyys häviä maan päältä ennen kuin maa ja muut luonnon rikkaudet tunnustetaan Jumalan ihmisille antamaksi yhteisomaisuudeksi.

Mutta milloin nämä tapahtuvat? Silloinko vasta, kun vihan kiulu ylä- ja alaluokan välillä on saavuttanut äärimmäisen syvyytensä, kun giljotiini on käynyt ja verivirrat vuotaneet?

En parane, jos jään odottamaan. En usko, että rauhaa voisi sodalla rakentaa. Turvautuisinko tuskissani ihmeiden voimaan?

Minulla on jotakin sanottavaa Jumalalta ihmisille. Mutia se olisi sanottava kirkossa, sillä se koskee juuri kirkkoa. Pitäisi siis tapahtua sellainen ihme, että maallikko päästettäisiin kirkkoon puhumaan.

Suurlakon aikana kuuluvat muutamat uskalikot suunnitelleen kirkon anastamista köyhälistön käsiin. Ja olisihan minun nyt helppo tarjoutua saarnamieheksi, kun asevoima tätä nykyä ajaa köyhälistön asiaa.

Mutta kun en mitään hyvää odota muusta kuin aseiden hävittämisestä, kuinka voisinkin silloin aseiden turvissa kirkkoon tunkeutua!

Että olisi kaikki koeteltu, mitä koetella voi, menin kirkkoherranviraston kansliaan; ja syntyi meillä kirkkoherran kanssa seuraava keskustelu:

— Tahtoisin teiltä kysyä, onko maallikolla mitään mahdollisuutta saada puhua kirkossa.

Kirkkoherra mietti jonkun aikaa. Sitten hän sanoi:

— Kirkko on papistolle vihitty saarnapaikka, johon vihkimättömällä ei ole pääsyä. Mitä olisi muuten aikomus puhua?

— Sitä en edeltäpäin voi ilmaista, mutta voittehan arvata etten minä aijo puhua mitään omiani.

— Meillä on sääntömme, jotka ovat siihen esteenä.

— Oletteko ottanut huomioon, että elämme vallankumouksessa ja saattaa tapahtua, että kirkossa pian saarnaavat sellaiset miehet, joilla ei ole mitään Jumalalta saatua sanottavaa, vaan ainoastaan kiihotuspuheita?

— No jaa, vallankumous tulee ja vallankumous menee. Pian tulee jälleen lempeyden aika ja olot entiselleen.

Nousin lähteäkseni.

Kirkkoherra näyttää tuskailevan ja pyytää jälleen istumaan, Ikäänkuin jotain mahdollisuutta vielä punniten hän alkaa tiedustella uskonnollista kantaani.

— Te uskotte Kristukseen, ylösnousemukseen?

— Minun täytyy sanoa suoraan, että uskoni on tullut vieläkin vastakkaisemmaksi kirkonopille kuin se oli ennen.

— Mihin perustatte siis oikeutenne puhua kirkossa?

— Siihen mihin tekin. Siihen, että minulla on sanottavaa Jumalalta.

Kirkkoherra rupesi ehdottamaan:

— Olisihan niitä muita paikkoja.

Mutta kun sanottavani koskee juuri kirkkoa, en sitä osaa muualla sanoakaan.

Siihen raukesi yritykseni.

Mitä minun nyt on tehtävä? Jäädäkö odottamaasi?

Tämän toukokuun 5 p:nä oli Helsingin Sanomissa näin kuuluva uutinen:

— *Kirjailija Arvid Järnefelt* on pyytänyt meitä ilmoittamaan, että koska lukuisat ihmiset ovat hänen Helsingin Sanomissa julkaistujen kirjoitustensa johdosta vaatineet häntä puhumaan kirkossa, hän aikoo tänä sunnuntaina 1-2 välillä käydä katsomassa olisiko pääsy Nikolainkirkkoon vapaa, mutta että missään tapauksessa hän ei aijo väkivaltaiseen tunkeutumiseen ryhtyä, jos pääsy sittenkin kielletään.

Tultuani mainittuna sunnuntaina klo 1-2 välissä Nikolainkirkolle, huomasin, että kirkon ovet olivat auki. Menin sisälle ja näin suuren joukon ihmisiä, jotka odottelivat, kirkosta lähtemättä. Väkijoukon keskelle päästyäni minulle sanottiin, että odoteltiin minun puhuvan. Ajoin mennä alttarin korokkeelle puhuakseni sieltä. Samassa nousi kuitenkin saarnastuoliin pohjoisen suomalaisen seurakunnan kirkkoherra, sanoen, että koska väki näkyi vielä viiptyvän kirkossa hän tahtoi puhua. Pitkän ja erittäin vapaamielisen puheensa lopussa kirkkoherra kohteliaassa muodossa mutta jyrkästi kielsi kenenkään syrjäisen esiintymästä puhujana tässä kirkossa.

Kiellosta huolimatta minä menin alttarin korokkeelle ja sanoin sanottavani. Käytöstäni en pidä ristiriitaisena Helsingin Sanomissa olleen ilmoituksen kanssa, sillä minä teen jyrkän eron passiivisen tottelemattomuuden ja väkivaltaisuuden välillä.

Tämän toukokuun 12 p:nä oli "Työmieheissä" ja "Sunnuntai" lehdessä uutinen, jossa pyysin toimituksia ilmoittamaan lukijoilleen, että seurakuntalaisten pyynnöstä aikomukseni oli esiintyä Johanneksen kirkossa sunnuntaina päiväjumalanpalveluksen jälkeen, 1-2 välillä.

Mainittuna aikana Johanneksen kirkkoon saavuttuani huomasin, että päiväjumalanpalvelus olikin suuresti viivästynyt, koskapa pappi juuri silloin vasta nousi saarnaamaan. Saarnan, pitkien kirkollisten toimitusten jälkeen, joiden aikana kirkko täyttymistään täyttyi, ja vihdoinkin loppuvirrenkin veisattua, jonka jälkeen oli hyvä tilaisuus jokaisen ken halusi, lähteä kirkosta, nousin paikaltani ja menin alttarikorokkeelle pitääkseni sieltä puheen. Vastaani tuli kuitenkin eteläisen seurakunnan kirkkoherra useiden muiden hengellisten miesten seuraamana, kätteli minua tervehdykseksi ja sitten korottaen äänensä kirkkoväen kuultavaksi kysyi minulta muistinko kuinka hän noin 30 vuotta sitten antoi minulle Herran ehtoollisen ja tätäkö tämmöistä varten hän oli minua vannottanut? Kun rupesin vastaamaan, kielsi hän minua puhumasta ja kohottaen kätensä huusi meluavalle väkijoukolle, joka koväänisesti vaati minua puhumaan, — että Järnefelt ei tule puhumaan. Pappien nuhteisiin koetin saada sanotuksi, että ihmisinä voin heitä kuunnella, mutta kirkon herroiksi en heitä tunnusta ja tulen alistumaan vain väkivaltaan. Kirkkoherra ilmoitti silloin, ettei heidän ole aikomus ryhtyä väkivaltaan. Hän viittasi kädellään urkurille, että tämä alkaisi soiton, ja ilmaisi harminsä siitä, ettei urkuri tehnyt tehtävänsä, vaikka hänelle oli sanottu. Sensijaan hän järjesti nopeasti laulajat muiden pappien ja lukkarionoppilaiden joukossa, jotka alkoivat laulaa Jumala onni linnamme virttä. Virteen yhtyivät muutamat lehterillä olijat.

Väkijoukon melu yltyi ylytmistään eikä ottanut mistään yrityksistäni tyyntyäkseen. Vasta kun nousin saarnatuoliin, hiljeni sekä laulu että pappien ja yleisön välinen rähinä, ja vain yksityisiä alashuutoja "antikristus Järnefeltille" kuului puheeni kestäessä.

Olen kuullut moitittavan kirkkoherraa suvaitsemattomasta esiintymisestään. Sitä moitetta en voi myöntää oikeaksi. Hänen asemassaan ja jos omistaisin hänen elämäkatsomuksensa olisin varmaan kiivastunut vielä paljoa enemmän. Keskellä rähinää muistelin ankaraa isä-vainajaani ja kuvittelin mielessäni kuinka hän olisi kauhistunut ja mitä olisikaan sanonut ja miten murtunut tekoni johdosta. Ja minun tuli niin sääli vanhaa kirkkoherraa, että olisin mielelläni vaikka syleillyt häntä. Näissä tunteissa säilyi rauhani.

T. k. 19 p:nä pyysin "Työmiehen" toimitusta ottamaan lehteen uutisen aikomuksestani puhua Kallion kirkossa. Saatua kielteisen vastauksen menin lehden konttoriin ja jätin etusivulle painettavaksi seuraavan ilmoituksen:

"*Puhe Kallion kirkossa.* Allekirjoittanut aikoo puhua Kallion kirkossa sunnuntaina t.k. 20 p:nä päiväjumalanpalveluksen ja muiden toimitusten päätyttyä."

Kun saavuin mainittuna sunnuntaina tähän kirkkoon, oli jumalanpalvelus kuitenkin vasta alkamassa. Kallion seurakunnan kirkkoherra nousi saarnaamaan. Kirkko täyttyi täyttymistään saarnan aikana, kunnes ei ollut enää seisomapaikkaakaan missään. Tungoksesta ja jatkuvasta kirkon lämmityksestä

huolimatta tuo vähintään 5-6 tuhatta joukko pysyi koko saarna-ajan aivan hiljaa, kunnes kirkkoherra kuulustustensa ohella luki kirkkoraadin kirjelmän, jossa tämmöiset kokoukset kiellettiin sanoilla: ei kirkko ole mikään ryövärien luola. Kuului nurinaa ja alashuutoja. Sanat loukkasivat kirkkoyleisöä. Nuo sanat ovat Jeesuksen sanoja hänen käydessään temppelissä, ne ovat kansalle hyvin tunnetut ja kuuluvat kokonaisuudessaan: "tämä on minun isäni huone, mutta te olette tehneet sen ryövärien luolaksi". Ei Jeesus tarkoittanut ryöväreillä kansaa, vaan niitä, jotka ottivat kansalta kymmenyksiä. Mahdotonta on kuitenkin ajatella, että meidänkään kirkkoraati olisi tarkoittanut noilla sanoilla kansaa, vaan tarkoitti tietenkin vain minua, joka ryövärien tavoin olin tunkeutunut kirkkoon. Mutta kansa otti itseensä: kuinka voipi sanoa ryöväreiksi niitä, jotka päinvastoin maksavat kymmenyksiä! Sanat olivat siis kovin varomattomat ja kansan suuttumus on täysin anteeksiannettava.

Tämän jälkeen pysyi yleisö, kuitenkin täysin äänettömänä pitkien messujen, veisuujen ja kolminkertaisen herranehtoollispöydän kestäessä. Loppuvirren aikana koettivat ihmiset valmistaa tilaisuutta niille, jotka halusivat, kirkosta poistumiseen, kohteliaasti muodostaen käytävää tungoksessa. Mutta halukkaita oli aivan vähän.

Kun loppuvirren aikana taululle kuitenkin numeroitiin vielä niin paljon virsiä, että niiden veisaamiseen tottuneiden kirkossakävijäin lausunnon mukaan olisi mennyt noin kaksi tuntia, alkoi yleisö osoittaa levottomuutta. Urkujen soidessa täysillä palkeilla kuului yleisön joukosta käskävä ääni: "Soitto on lopetettava!" Käskyä seurasi seiniä tärisyttävä hyväksyvä huuto, jonka aikana ei urkujen ääntä kuulunut. Kun tätä käskyä ei urkulehterillä sittenkään toteltu, muodostivat jotkut miehet pyramiidin ja toinen toisensa olalle kiiveten kapusivat lehterille. Jonkun ajan kuluttua vaikenen urkujen soitto. Olisin melun kestäessä ehkä jo lähtenyt kirkosta, mutta näin, että ainoastaan puheeni voi enää rauhoittaa kiihtyneitä mieliä.

Olen kuullut moitittavan urkuria siitä, että hän ei kohta alistunut ylivoimaan, vaan taisteli voimainsa takaa urkuistumelle jälleen päästäkseen. Tässäkään moitteessa ei minusta ole perää, sillä urkuri on vain *taiteellinen* apuri kirkossa, eikä häneltä siis voi vaatia hengenmiehen uskoa siihen, ettei väkivaltaa ole vastustettava.

Mutta vähin kaikista ansaitsee moitetta kirkkoyleisö ja ne miehet, jotka menivät sen äänekkäästi ilmaista käskyä täyttämään. Niin yksiaanisesti tuhansista suista lähtevä käsky hypnotisoi paljon voimakkaammin kuin minkään kenraalin sotahuudot, joita kirkko opettaa tottelemaan. Ei ole maan päällä sitä kansaa, joka ei uskaltaisi kokoontua kirkkoon vapaan saarnamiehen kutsusta, eikä ole maan päällä sitä kansaa, joka ei hankkisi itselleen hiljaisuutta, kun sitä urunsoitolla estetään tämän miehen ääntä kuulemasta.

Sentähden pyydän teitä ehdottamaan niille, jotka ovat teitä käskeneet näitä asioita tutkimaan, että kaikki tiedustelut jätettäisiin sikseen. Minä yksin olen syyllinen kaikkeen. Minä olen julkisella ilmoituksella kutsunut kansaa kirkkoon ja kaikki häiriöt synnyttänyt. Minä myöskin yksin tahdon vastata kaikista aineellisista vahingoista, joita kirkon sanotaan kärsineen, kuten naarmuista penkeillä, lakkinaulojen hukkaantumisista ja urkulehteri-seinän kalkituksen karisemisesta, samoin kuin kaikesta mikä vastaisuudessa havaitaan vielä korvausta vaativan.

Helsingissä, toukokuun 29 p. 1917.

Arvid Järnefelt.

PUHE NIKOLAIN KIRKOSSA.

Toukok. 6 p:nä 1917.

Antakoot minulle anteeksi kaikki ne, jotka pitävät tätä vapaata menettelyäni rikoksena. Itse en sitä siksi tunnusta. Olen tosin tavallinen syntinen ihminen, "joka synnissä sekä siinnyt että syntynyt olen ja sittenkin kaikkena elinaikanani syntistä elämää pitänyt", mutta voiko kukaan olla kauniimpi katsella kuin tavallinen syntinen ihminen, joka koettaa täyttää meidän yhteisen Isämme tahtoa? Ja voiko mikään paikka olla liian pyhä hänen jalkansa astua?

Täällä saarnattiin äsken siitä vapaudesta, joka on alkanut näiden seinien ulkopuolella. Todellakin, tuolla ulkona sanotaan vapauden alkaneen. Siellä ovat vihollisina vastakkain seisoneet sotajoukot, sotamiehet, tehneet veljistymisliittoja keskenään. Valot ovat tosin vaihdelleet varjojen kanssa: alaluokka

asestuu, yläluokka on kohta aseista riisuttu. Mikä "vapaus" siitä syntyy, en tiedä.

Tiedän vain, että jos näiden seinien *ulkopuolella* vapaus on alkanut, niin ainakin sen pitäisi jo aikaa sitte olla olemassa näiden seinien *sisäpuolella*.

Mitä merkitsee vapaus kirkossa? Sitäkö että saamme syljeskellä sen permannolle? Sitäkö että saamme huutaa ja räyhätä täällä? Sitäkö, että meillä on täällä valta pitää kiihotuspuheita ja liehutellessa punaisia lippuja?

Ei. Vapaus kirkossa merkitsee, että täällä on valta puhua jokaisen, joka tuntee puhuvansa meidän yhteisen isämme nimessä. Niitä on paljon kansan seassa ihmisiä, jotka ovat elämässään toteuttaneet korkeita veljeyden ihanteita ja joilla on jotain sanottavaa Jumalalta ihmisille. Älkööt tästälähin vuokrahuoneissa puhuko, vaan sanokoot sanottavansa kansan rakentamisissa kirkkoissa. Kivi kiveltä on kansan käsi muurannut näitä seiniä, kohottaen ne korkeiksi temppeleiksi, ja pitää niitä kaikkein pyhimpänänsä. Ei tämä kirkko ole mitään yksityisomaisuutta, ei se siis liioin ole seurakuntain omaisuutta, vaan se on yleinen omaisuus, kirkot ovat kaikkien eikä kenenkään.

Tarvitaanko kuulla nykyaikaan niiden ääniä, jotka vapaina, palkattomina, vain sisäisen kutsumuksen pakoittamina puhuisivat ihmisille? Tarvitaan. Aika on tulossa, jolloin kaikki näkyväiset hallitsijat ja hallitukset lakkaavat olemasta. Silloin voi johtona olla vain ihmisten totuudentieto. Ei ihminen elä ainoastaan leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka Jumalan suusta lähtee. Ja jumalan sana ei voi kuulua muuten kuin vapaan ja palkattoman suusta. Vapautukoot siis Suomen kirkot niiden käytettäviksi, joilla on sanottavaa jumalalta ihmisille. Kansa on siitä elävä.

Minulla olisi vielä paljon sanottavaa, mutta osaksi on täällä jo paljon puhuttu ennen minua, osaksi on ehkä hyväkin etten sano liian paljon yhtäikaa. Tahdon puhua vastakin, Johanneksen kirkossa, täälläkö, en tiedä, — minne vain halutaan minua. Ja jos on muitakin, joilla on samanlainen kutsumus, niin menköt ensin vaikka pappilaan kysymään tilaisuutta ja vuoroa. Mutta jos siellä kielletään, niin tulkoot minulta tiedustamaan, minä osoitan ajan ja paikan.

Millä vallalla minä tämmöistä puhun ja teen? Vastaan ennen kuin olette kysyneetkään: sillä vallalla minkä Jumala antaa ihmiselle. Sitä valtaa ei yksikään toinen ihminen voi häneltä riistää.

Nyt lähtekäämme hiljaa tästä kirkosta. Ehkä on hyvä koota ovella pieni kolehti maksuksi siitä lämmityksestä, joka on meidänkin osallemme tullut, ja myös sen tomun lakaisemiseksi, joka on ehkä jaloistamme jäänyt.

Sanon vieläkin: älköön tämän kirkon nimi enää olko Nikolainkirkko, vaan olkoon se — Vapauden kirkko.

PUHE JOHANNEKSEN KIRKOSSA

Toukokuun 13 p. 1917.

Tästä saarnastuolista alotetaan saarna tavallisesti Isämeidänrukouksella, ja minäkin mielelläni sen tekisin, ellen pelkäisi että nuo jokaisen ulkoa oppimat sanat nyt niinkuin aina ennenkin kajahtavat ontoilta, käsittämättömiltä, hajanaisilta kuulijan korvaan.

Tahdon senvuoksi koettaa selostella mikä sisällys, mikä järki ja mikä yhteys minun mielestäni noilla Isämeidän-rukouksen eri osilla on. Nehän sisältävät lyhykäisyydessään Jeesuksen koko opin, mutta omituisesti kehittyneiden olosuhteiden vuoksi ani harva voi ymmärtää niiden merkityksen, tai, ehkä pitäisi sanoa: harva *rohkenee* ymmärtää.

Isä meidän — siinä on kaksi sanaa: *Isä* ja *meidän*. jos olisi puhe tavallisesta perheestä, niin edellisellä sanalla tarkoitettaisiin perheen isää, jälkimmäisellä perheen lapsia. Lapset taas ovat aina keskenään sisarusia, veljeksiä. Isä meidän merkitsee siis että me käännyimme Isän puoleen veljeksiä. Moni on ehkä ajatellut, toistaessaan Isämeidän sanoja: miksi en saa sanoa *minun* isäni, olenhan yksin vain omien ajatusteni kanssa, ei ole läsnä ketään, että voisin käyttää monikkomuotoa meidän. Mutta aina vaan toistuu rukouksessa edelleen tuo "meidän": anna *meille* jokapäiväinen leipämme, anna *meille* syntimme anteeksi, älä johdata *meitä* kiusaukseen, j.n.e. Se merkitsee, että jumalaa ei ole olemassa muuten kuin veljeksiin nähden, että ellemme asetu ensin tasa-arvoisiksi veljeksiksi, emme voi kääntyä minkään Jumalan puoleen, ei mikään Jumala voi kuulla meitä eikä mitään Jumalaa ole edes olemassakaan meille.

Isä meidän, joka olet taivaissa. — "Joka olet taivaissa" — mitä se merkitsee? Se merkitsee erotusta tavallisen perheenisän ja *meidän* isämme välillä. Edellinen on näkyväinen perheen valtamies, joka ilmaisee tahtonsa lapsille korvin kuultavalla äänellä. "Joka olet taivaissa" sitävastoin merkitsee, että *meidän* isämme on näkymätön, kuulumattomalla äänellä puhuva kaikkeuden herra, jonka tahto on ilmaistuna meidän sydämissämme. Näkymättömän Isän tahto on meidän, veljesten sydämissä, eikä ainoastaan meidän, jotka olemme tässä huoneessa, ei ainoastaan meidän, jotka olemme tässä kaupungissa, tässä maassa, vaan myöskin meidän, jotka olemme venäläisiä, meidän, jotka olemme saksalaisia, jotka olemme ranskalaisia, jotka asumme Amerikassa, Aasiassa, Afrikassa, Australiassa. Kaikkien meidän sydämissämme on tunto saman näkymättömän isän tahdosta, ja se tahto on: veljeys. Ilman tätä veljeyttä ei ole Isääkään, ilman tätä veljeyttä ei ole Jumalaa, ilman tätä veljeyttä ei ole taivaissa eli näkymättömyydessä mitään minkä puoleen voisimme kääntyä rukouksissa. Voi ihmiset, jospa te tietäisitte sen onnen mittaamattomuuden, joka seuraa veljeyden Isän löytämisestä, ette silloin epäilisi, vaan niinkuin mereen heittäytynyt viskaa luotansa kaiken mikä estää häntä uimasta, niin te viskaisitte luotanne rikkautenne, maanne ja mantunne, vain sen yhden asian tähden: että voisitte, silmät ummistaen, rukouksissa sanoa — Isä meidän, joka olet taivaissa!

Pyhitetty olkoon Sinun nimesi. Pyhittää näkymättömän Isän nimi merkitsee samaa kuin antaa tälle nimelle ylin merkitys kaikkien muiden nimien rinnalla. Tämän nimen asemaan on nimittäin paljon muita pyrkijöitä. On paljon muita tahtonsa ilmaisijoita, jotka mielellään sotkisivat jalkoihinsa eli saattaisivat kuulumattomaksi sydämissämme olevan Isän tahdon, joka tarkoittaa veljeyttämme. Semmoisia väärinkäskijöitä on ennen kaikkia tuo tunnettu "oma tahtomme", joka alati pyrkii irti veljeydestä, hakien omaa ylemmyyttään veljien rinnalla. Oma tahtomme veisi meitä veljien hallitsijoiksi, Isän tahto vie meitä veljien palvelijoiksi. Sen vuoksi rukoillessamme: pyhitetty olkoon Sinun nimesi, meiltä kysytään ponnistusta luopuaksemme oman tahtomme herruudesta ja asettaaksemme sen tilalle Isän tahdon. Mutta paitsi omaa tahtoamme on Isän tahdon asemaan pyrkijöinä vielä ulkopuolella olevat ihmiset, jotka asettuvat hallitsijoiksemme, jotka vaativat meiltä sitoumuksia, alamaisuutta, uskollisuuden valoja ja tahtonsa alaisiksi orjistumista. Näiden kaikkien rinnalla olkoon Sinun nimesi, Isä, pyhitetty. Saattaa esimerkiksi tapahtua, että Sinun asemaasi pyrkii anastamaan jo näkyväinen perheen isäkin, joka pojalleen suunnittelee millaiseksi tämän tulevaisuus pitäisi muodostua. Suunnittelut saattavat joskus sisältää semmoista, mikä on peräti vastaista kaikelle veljeydelle. Tämmöisissä tapauksissa: pyhitetty olkoon Sinun nimesi, näkymätön Isämme, ylemmäksi näkyväisen isäni tahtoa. Mutta sellaisia taivaallisen Isän tilalle pyrkijöitä voivat olla esimerkiksi myös työnantajat, jotka teettävät ylellisyysesineitä keskellä kurjuutta ja nälkää, tai kaikenlaiset johtajat, jotka kehoittavat kylvölakkoihin, silloinkuin maan aitat tyhjentyvät ja nälkä uhkaa jokaista eroituksesta. Semmoisia ovat vielä kaikki nuo näkyväiset hallitsijat, jotka vaativat sotaan veljiä vastaan, sanoen toisia kansoja vihollisiksi ja toisia ystäviksi. He puhuvat isänmaista ja kansallisuuksien jumalista, unohtaen, että Jumala on yksi eli että veljeyden ulkopuolelle ei saa yksikään ihminen jäädä meidän kadottamatta tätä ainoata Jumalaa. Kaikkien näkyväisten hallitsijain ylitse olkoon siis Sinun nimesi pyhitetty, Isä, niin ettemme Sinun rinnallasi mitään muuta nimeä tunnustaisi emmekä kenenkään muun käskyä tottelisi. Sitä merkitse rukous: pyhitetty olkoon Sinun nimesi, Isä!

Lähestyköön Sinun valtakuntasi. Tässä on puhe valtakunnasta, sellaisesta valtakunnasta, jossa näkymätön Isä on hallitsijana ja me kaikki ihmiset vapaina veljeksinä. Kun siis sellaisen valtakunnan lähestymistä rukoillaan, niin on tietysti välttämätöntä, että rukoilija rukoillessaan valmistuu johonkin sellaiseen tekoon, joka välittömästi edistää veljeyden toteutumista nykyisyydessä. Muussa tapauksessa on koko rukous pelkkää lavertelua. Rukouksen voisi melkein sanoa myös näillä sanoilla: toteuttakoon tämänpäiväinen toimintani veljeyden aatetta. Tämän rukouksen painopiste on siinä, etten saa pitää mitään työtä, joka tänäpäivänä tehtäväkseni tarjoutuu, tärkeämpänä sitä mitä minun on tänään veljeyden hyväksi tekeminen. Näitä nykyisyyden töitä voi tietysti olla monenlaisia: Joku luopuu kohta koko omaisuudestaan veljeyden toteuttamiseksi, toinen luopuu tänään vaan puolesta ja aikoo huomenna tai ylihuomenna ehkä luopua lopusta, kolmas päättää kieltäytyä asevelvollisuudesta, neljäs jättää vanginvartijatoimensa j.n.e. Ei ole niinkään paljon kysymys siitä kuinka suuren askeleen kukin ottaa kuin siitä, että rukous muuttaa hänen uskonsa suunnan, siitä, että hän kasattuaan itselleen erikoisomaisuutta nyt lakkaa tästä kasaamisesta, sodittuaan veljiään vastaan nyt lakkaa sotimasta. Sillä voiko olla suurempaa erehdystä kuin sotia rauhan saavuttamiseksi tai vaikkapa valmistaa pommeja yhteiskuntaa vastaan jonkun tulevaisen ihanneyhteiskunnan luomiseksi! Edellistä harjottavat vanhan järjestelmän miehet, jälkimäistä kumouksen miehet. Kummassakin tapauksessa käytetään nykyisyyttä pahojen tekojen suorittamiseksi jonkun tulevaisuuden-hyvän nimessä, soditaan nykyisyydessä tulevan rauhan vuoksi, räjäytetään ilmaan veljiä tulevan veljeys-ihanteen vuoksi. Nykyisyys on kuitenkin ainoa elämä mikä meillä on eikä sitä saa käyttää huonojen tekojen suorittamiseksi minkään tulevaisuuden nimessä, olkoon tämä kuinka utoopillisen ihana tahansa. Kaikki paha syntyy oikeastaan siitä, että ihmiset luulevat saavansa tehdä pahaa tänään jotakin huomista hyvää varten, tuhлата nykyisyyttä juoksuhaudoissaistumiseen, jotta muka ikuinen rauha kerran koettaisi, tai sitten tuhлата nykyisyyttä taisteluihin puoluevallasta tai suoraan anarkististen ihanteiden toteuttamiseksi pommeilla. Me tuhlaamme nykyisyyttä kaikkialla olemattoman tulevaisuuden hyväksi. "Lähestyköön Sinun

valtakuntasi" on voimakas rukous tätä tuhlausta vastaan, se on henkinen voimainponnistus, jolla ihminen viskaa luotansa utopiat ja olemattomat tulevaisuuden haaveet, palautuu elävään nykyisyyteen niinkuin oman elämänsä varsinaiseen keskukseen, akseliin. Siitä kaikki säteet lähtevät loppumatonta kehää kohden, siinä on hänen elämänsä mahdollisuudet. Kaikki mikä elää se elää vain nykyisyydessä. Tämä Jumalanvaltakunnan oppi on ainoa maailmanparannusopeista, jossa tulevaisuutta rakennetaan nykyisyyden hyvillä eikä pahoilla töillä. Sitäpaitsi se painaa tunnustajansa rintaan ihanan uskon, että tämä elävä nykyisyys on iankaikkisuutta, joka ei tiedä mistään kuolemasta.

Tapahtukoon Sinun tahtosi. Tapahtukoon siis meissä se uskon muutos, joka tempaa meidät oman tahtomme vallasta, joka auttaa meidät pois toisten ihmisten ja näkyväisten hallitsijain tottelemisesta näkymättömän, yhteisen Isämme valtaan ja tottelemiseen. Meidän yhteisen Isämme tahto ei ole mikään muu kuin meidän oma veljeytemme. Veljeys taas ei voi syntyä mitenkään muuten kuin tunnustamalla tämän yhteisen, meitä kaikkia yhdistävän Isän. Tämäkin rukous on siis samanlainen henkinen voimainponnistus, jolla rukoilija vahvistaa itsessään uskoa, ylentää itsessään pojan suhdetta Isään luopumalla kaikista muista suhteista. Tapahtukoon Sinun tahtosi niin maassa kuin taivaissa — merkitsee, ettei isä ole ainoastaan tämän maapallon ihmisten Isä, — ettei Hänen tahtonsa asu ainoastaan tämän maan veljesten sydämissä, vaan että "Isällä on monta asuntoa". On tähtiä, on äärettömyys. Isä on kaikkeuden herra ja Hänen tahtonsa tapahtuu kaikkialla taivaissa. Tämän maan päällä on meillä ollut vapaus antaa joko Hänen tahtonsa tai sitten näkyväisten hallitsijain tahdon tapahtua. Näkyväisten hallitsijain tottelemisesta ei ole ollut seurauksena veljeys, vaan mailmansota. Nyt ei ole enää muuta keinoa pelastumiseen kuin jyrkästi muuttaa usko ja siirtyä näkymättömän hallitsijan tottelemiseen. Tapahtukoon siis Sinun tahtosi tämän maan päällä niinkuin se tapahtuu taivaissa!

Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme. Näin kuuluu seuraava rukous. Näyttäisi, ettei tällä rukouksella ole mitään yhteyttä edellisen kanssa. Mutta katsokaamme. Ihmeellisesti tässä rukoillaan leipää vain yhdeksi ainoaksi päiväksi. Ilmeisesti tarkoitetaan, että huomiseksi on leipää rukoiltava vasta huomenna. Ilmeisesti tarkoitetaan jotain *uskoa*, ettei tarvitsekaan ihmisen pitää huolta muusta kuin nykyisyydestä ja Isän tahdon täyttämisestä siinä, se on: veljeyden toteuttamisesta, niin kyllä leipä itsestään käteen tulee. Niin kuin Isä-meidän rukouksen opettaja muulloinkin on sanonut: älkää surko huomisesta, vaan uskokaa, että jos Jumala ruokkii linnut, niin kyllä hän ihmisetkin osaa ruokkia. Ja vielä selvemmin näillä sanoilla: etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja Hänen oikeamielisyyttänsä, niin kaikki nämät teille annetaan, se on: tehkää ensin oikeutta veljillenne, niin leipä tulee itsestään. Ilmeisesti tarkoitetaan näillä kaikilla, ettei veljesten kesken kukaan saa ruveta kokoomaan itselleen tulevaisuudeksi varastoa, koskapa hän sillä ottaa veljeltänsä sen minkä nämä nykyisyydessä tarvitsevat. Niinkuin muurahaiskeossa jokaisella miljoonista muurahaisista on pikku rinnassaan vaisto siitä, ettei saa ruveta kokoomaan mihinkään keon soppeen eri varastoa itsellensä, sillä tällainen teko mädännyttäisi koko keon, niin ihmistenkin sydämissä pitää olla tieto isän tahdosta, joka kieltää heitä varaamasta itselleen erikseen omaa erikoistulevaisuutta varten, toisin sanoen: kieltää huolehtimasta huomisesta. Muurahaisilla on tämä tieto synnynnäistä vaistoa, ihmismaailmassa se taas on juuri syntymässä uskon kautta Isään. Ihmiset ovat siirtymässä näkyväisten hallitsijain moninaisista valtakunnista, joissa kaikki kootaan erilleen ja vastakkain, näkymättömän (taivaallisen) Isän valtakuntaan, joka yhdistää ihmiset yhtenäisyydeksi niinkuin maapallo on yksi avaruudessa. Usko ei mitään muuta olekaan kuin usko siihen, että Isän valtakunta on *ensin* etsittävä, niin jokapäiväinen leipä seuraa itsestään, usko siihen, että minun on nyt, tällä hetkellä uhrattava erikoisomaisuuteni ja erikoistulevaisuuteni veljesrakkauden nimeen. Usko on siinä, etten minä kysy: mitä siitä seuraa, jos minä annan pois kaiken mitä minulla on. Usko on usko siihen, ettei voi seurata muuta kuin hyvää: jokapäiväistä leipää kaikille.

Ottakaamme tämän asian valaisemiseksi kuohuvin ja kuumin esimerkki päivän polttavista kysymyksistä. Me tiedämme kaikki sydämissämme, että aseitten käyttäminen on Isän tahtoa vastaan. Sillä mitä on ase, ellei veljen tappamista tarkoittava laite. Ymmärrämme siis kaikki, että tänä elävänä nykyhetkenä, jos milloinkaan, asetehaiden hävittäminen ja aseitten käyttämättömiksi tekeminen tai työvälineiksi takominen olisi sitä mitä Jumalan valtakunnan etsiminen meiltä aivan ensimmäiseksi vaatisi. Sen me tiedämme kaikki, erehtymättömästi. Me tiedämme, mutta meillä ei ole uskoa. Me kysymme: mitä siitä *seuraisi*, jos me niin menettelisimme? Tämä kysymys sisältää epäuskon Isästä. Hyvät ihmiset, älkää kysykö niin. Uskokaa, ettei Isän tahdon täyttämisestä nykyisyydessä voi seurata mitään pahaa tulevaisuudessa. Isä ei anna kiveä leivän asemasta. Vaan jos te sanalleen täytätte Isän tahdon ja hävitätte keskuudestanne aseet, niin Isä antaa teille maan, joka on kaiken leivän lähde. Hän antaa teille maan kaikkine rikkauksinensa, tuon kauan kaivatun, tuon ammoisista ajoista "luvatun maan" yhteiseksi, ihanaksi veljesomaisuudeksenne. Sanani kuuluvat profeetallisilta, mutta ajatelkaahan itse: Jos aseita ei enää ole, kuka voi silloin pakoittaa ketään alustalaiseksensa ja imeä kuiviin hänen työvoimansa? Ei kukaan eikä millään mahdollilla. Tiedämmehän, että aseet ja vain aseet ne ovat tehneet mahdolliseksi yksityisen maanomistuksen, tuon laillistetun erille-kokoomis-oikeuden, ja että aseiden hävitessä häviää myös tämä köyhyden ainoa synnyttäjä.

Miksi sanon, että Jumala vasta silloin *antaa* maan ihmisille ja miksi vertaan sitä "luvattuun maahan", jossa rieska ja hunaja vuotaa? Siksi, että tähän päivään asti, niin kauan kuin tämä maa on seissut, ei sitä vielä milloinkaan ole veljellisesti viljelty, vaan aina paloitetu ja asevoimin yksityisomaisuutena hallittu, mutta kun aseet hävitetään on Jumala antava maan ihmisille yhteisomaksi ja silloin ihmiset näkevät, että sama maa, joka on heitä nälässä pitänyt, on heille antava runsaammalla mitalla kuin he jaksavat vastaanottaa. Se on oleva vain luonnollinen seuraus siitä, että hävittämällä aseet on "*ensin* etsitty Jumalan valtakuntaa". Tämä kaikki olkoon sanottu vain esimerkkinä.

Rukous "anna meille tänäpäivänä meidän jokapäiväinen leipämme" edellyttää siis sellaisen henkisen voimainponnistuksen, jolla rukoilija vahvistaa itsessään uskoa, ettei hänen tarvitse huolehtia huomisesta, jos hän tänään tekee tehtävänsä veljeyden hyväksi. Tämäkin rukous on siis vain uskon vahvistamista rukoilijassa:

Seuraa sitten:

Arina meille meidän syntimme anteeksi niinkuin mekin meidän velvollisillemme anteeksi annamme. Tämäkin osa rukouksesta on yhä vain samaa voimainponnistusta uskon vahvistamiseksi. Rukoilijan täytyy valmistua sekä ajatuksillaan että teoillaan antamaan täydellisesti anteeksi kaiken sen mitä muut ovat häntä vastaan rikkoneet. Se, joka tänäpäivänä aikoo viranomaisten avulla hakea velalliselta hänen velkansa, ei voi tänäpäivänä rukoilla: anna meille anteeksi niinkuin mekin velallisillemme anteeksi annamme. Tai jos on joltakin varastettu taskukello, ja hän on antanut viranomaisten heittää varkaan tyrmään, ei hän voi rukoilla tänään Isää, ei tänään eikä huomenna eikä ylihuomenna niinkauan kuin varas tyrmässä istuu. Tämä rukous sisältää kaikessa lyhykäisyydessään koko synninpäästö-opin: me saamme anteeksi Isältä heti kun vaan annamme anteeksi veljillemme. Mutta jos rukoillessamme muistamme, että veljillä on jotakin vielä meitä vastaan, niin paras on, että jätämme koko rukoilemisen sikseen ja ensin sovimme riitaveljemme kanssa.

Näin mutkaton on Isämeidän-rukouksessa synninpäästö-oppi, joka on maailmanhistoriassa ollut mutkallisimpia ja vaikeimmin ratkaistavia kysymyksiä. Ensin ihmiset luulivat, että Jumalalta anteeksi saadakseen täytyy Jumalalle uhrata elukoita alttarille, sitten ovat pitkin aikoja keskenään taistelleet oikeasta synninpäästö-opin käsittämisestä, niinkuin noissa loppumattomissa taisteluissa katolilaisen ja lutherilaisen kirkon välillä. Vielä meidänkin päivinäme sentään käy synninpäästö pappien välityksellä niin sanotulla "Herran ehtoollisella". Mitä se "Herran ehtoollinen" oikeastaan on? Jeesus Natsarealainen, joka on meille tämän isämeidän-rukouksen antanut, tahtoi *teolla* osottaa ihmisille kuinka pitää antaa anteeksi velvollisillessa. Siinä tarkoituksessa hän pesi oman pettäjänsä, Juudaan, jalat, mikä oli sen ajan nöyryin palveluksen osoitus. Siinä tarkoituksessa hän myöskin, kun häneltä tiedusteltiin kuka tuo pettäjä oli, jakoi kaikille leipäpalat, mutta Juudaalle antoi paraan, nimittäin, kastetun, palan. Ja hän käski opetuslasten jakaessaan leipää aina muistamaan näitä hänen tekojaan ja itse puolestaan antamaan anteeksi kaikille, jotka heitä vastaan rikkovat. Tästä tapauksesta on syntynyt tuo meidän päiviemme omituinen "Herran ehtoollinen", jonka todistajina saamme olla sunnuntaisissa jumalanpalveluksissamme. Jos näissä kirkollisissa toimituksissa siis vielä on jotakin totuudesta jäljellä, niin kaiketi ainakin se, että ehtoollisella kävijät lupautuvat antamaan anteeksi pahimmille vihollisilleen, omille pettäjilleenkin, rakastamaan vihollista ja siunaamaan niitä, jotka heille vääryyttä tekevät ja heitä vahingoittavat. Jos se niin on ja jos me kaikki olemme käyneet "Herran ehtoollisella" niin pitäisihän vähitellen myös kaikki synnit jo olla anteeksi annettuina, ja maailman pitäisi olla sangen kaunis katsella. Mutta onko maailma kaunis katsella?

"Kaikki mitä te päästätte, sen pitää olla päästettynä myös taivaissa" — kuuluvat ihanat sanat. Ne merkitsevät: Kaikki mitä te annatte anteeksi veljillemme se olkoon anteeksi annettuna myös taivaissa. Jos siis taskukellon varas saapi teiltä anteeksi rikoksensa, niin hän on samalla saanut anteeksi myöskin Isältä, eikä kukaan ihminen eikä mikään valta saa ruveta varasta vielä sen lisäksi rankaisemaan. Jeesus Natsarealainen antoi omin luvuin anteeksi langenneelle naiselle ja tämän anteeksi antonsa perustuksella kielsi enää rikoslain määräämää rangaistusta sovelluttamasta. Mutta onhan sanottu myöskin: "mitä te sidotte sen pitää oleman sidottuna taivaissa". Ja todellakin, ne jotka eivät anna anteeksi velvollisillessa, ovat mitä pahimmalla tavalla "sidotut taivaissa". Tämä sitominen se on todella kauhea, se on epätoivoinen, painajaisen tavalla kiusaava, niinkuin ei siitä voisi milloinkaan päästetyksi tulla. Katsokaamme siis miten me olemme sidotut: Tässä kohoavat ympärillämme nämä kauniit kirkon kiviseinät, tässä ovat urut, tässä pilarit ja monenmoiset koristukset. Tänne me joka pyhä kokoonnumme hartautta harjoittamaan. Jonkun kilometrin päässä ovat toiset korkeat kivimuurit, joiden seinien sisällä ei ole näin avaraa ja valoista, näin kaunista ja rauhaisaa. Koko sisusta on jaettu pieniin koppeihin, joiden asukkaille me *emme* ole antaneet anteeksi, niitä on satoja, niitä on tuhansia. Siellä he viettävät päivänsä yksin jätettyinä taistellen mielenhäiriötä vastaan, jonka synnyttää ajatusten kiertäminen alati samassa kehässä — päivä päivältä, viikko viikolta, kuukausi kuukaudelta, vuosi vuodelta. Mutta me sillä välin kokoonnumme tähän valoisaan temppeeliin rukoilemaan: Isä, anna meille meidän rikoksemme anteeksi, niinkuin mekin annamme anteeksi niille, jotka ovat meitä vastaan rikkoneet! Voiko suurempaa valhetta sanoa? Emmekö usko, että Isä voi nähdä yhtäikaa sekä kirkon että vankilan seinien sisälle.

Kuinka päästä tästä kauheasta rikoksiimme kytkeytymisestä? Sillä tiedämmehän, että ellemme anna velvollisillemme anteeksi, ellemme asetu veljeyden kannalle kaikkiin ihmisiin erotuksetta, niin ei meillä myöskään voi olla Isää. Ja rukoilimmepa tässä kirkossa kuinka hartaasti tahansa, kylmät holvit vastaavat meidän rukouksiimme. Jos taas ummistamme silmämme ja koetamme näkymättömyyden syvyyksistä hakeutua henkisen Isämme yhteyteen, tyhjyys tulee vastaamme, ammottava tyhjyys. Mitään Jumalaa ei sieltäkään löydy, mitään Jumalaa ei meillä ole edes olemassa. Näin sitoo meitä taivaissa se, ettemme ole päästäneet siteistä veljiämme. Me sidomme veljemme sillä kaupalla että kadotamme Jumalan, ja Isän yhteyden asemasta tuijotamme tyhjyyteen.

Onko tästä sitomisesta muuta pääsyä kuin vankilain avaaminen, sanokaa se minulle.

Olkoon tämä myöskin mainittu vain esimerkkinä siitä, miten syvälle Isämeidän-rukous koskee yhteiskunnallisenkin elämän ytimiin.

Jokaiseen yksilöön nähden on tämän rukouksen osan merkitys aina sama: ellemme täydellisesti anna anteeksi veljillemme, emme voi rukoilla mitään Jumalaa, sillä Isä voi olla vain veljien Jumala.

Ja nyt tulemme Isämeidän-rukouksen viimeiseen osaan:

Älä johdata meitä kiusaukseen, vaan päästä meitä pahasta, sillä Sinun on valtakunta, voima ja kunnia iankaikkisesti. Nämä sanat ovat Isämeidän-rukouksen melkein hämärimmät, ellei niitäkin osaa ymmärtää saman veljesvaltakunnan hengessä. Isän valtakunnan jäsenenä Jeesus Natsarealainen, joka on meille tämän Isämeidän-rukouksen antanut, julistautui vapaaksi näkyväisen esivallan alamaisuudesta. Hän ei tunnustanut käskijöikseen Pilatusta eikä Herodesta, ei fariseuksia eikä ylimmäisiä pappeja. "Ihminen on sabbatin herra", hän sanoi. — "Ei ihminen ole sabbattia varten, vaan sabbatti ihmistä varten." — "Ei ihminen ole liioin temppeleä varten olemassa, vaan temppeleä on olemassa ihmistä varten", ja hän meni temppeleihin, nakkeli nurin kaikki rahainvaihtajain pöydät ja ajoi ulos uhrielukat, joita sen ajan papit tarvitsivat päästääkseen ihmisiä heidän synneistänsä, ja sanoi: isä antaa teille syntinne anteeksi heti kun vaan annatte anteeksi omille velallisillenne. Mutta niille, jotka olivat temppelein isäntiä ja jotka ottivat kansalta kymmenyksiä tämän jumalanpalveluksen palkaksi, hän sanoi: "Tämä on minun Isäni huone, mutta te olette sen tehneet ryövärien luolaksi." — Millä oikeudella hän näin kirkossa isännöitsi? Sillä oikeudella, minkä Jumala antaa ihmiselle. Se kansalaisyhteisyys, minkä Isä antaa valtakuntansa jäsenille, ei ole mitään pikku äänestysoikeutta, mitään kilttiä yhdenvertaisuutta lain ja tuomioistuimen edessä. Ei. Se on *täyttä* vapautta, se on suurta, rajatonta vapautta, se on kuninkaan vapautta vertaistensa kuninkaitten seurassa. Suurempaa vapautta ei voi ihmisellä enää olla kuin minkä hänelle antaa todellinen veljesyhteys, jonka hallitsijana on näkymätön Isä. Kukaan ei ole semmoisen ihmisen yläpuolella, mikään ei sido hänen tahtoansa, mikään laki ei ole häntä varten kirjoitettu, mikään hallitsija ei ole häntä varten hallitsemassa. Sillä Isä on hänen hallitsijansa, isän tahto hänen lakinsa.

Mutta tämä rajattoman vapauden tilanne synnyttää kiusauksen. Pahahenki vei Jeesuksen korkealle vuorelle: Sinä olet toistaiseksi ainoa, sanoi pahahenki, joka ymmärrät mikä valta ihmisellä oikeastaan on, tuossa ovat edessäsi kaikki näkyväiset valtakunnat, rupea niiden hallitsijaksi, minä annan sinulle aseellisen voiman, joka toteuttaa tahtoasi ja ylläpitää kunniaasi. Mutta Jeesus voitti kiusauksen ja sanoi: Jumala on ihmisten ainoa hallitsija, Jumalaa pitää siis minunkin kumartaman ja Häntä ainoata palveleman. — Tämän saman kiusauksen voittamista rukoilee Jeesus jokapäivä sanoilla: isä, älä johdata meitä kiusaukseen, vaan päästä meitä pahasia, sillä vain Sinun on valtakunta, Sinun voima ja Sinun kunnia iankaikkisesti.

Valtaan pyrkiminen on tietysti veljeyden aatteelle jotakin perin vastaista, sillä valtahan tarkoittaa ihmistahdon alistamista toisen ihmistahdon alaiseksi, silloin kun ihmisen olisi tarkoitus olla vain Isän tahdon alaisena. Niin voimakkaasti kuin Jeesus siis kieltäekin kumartamasta näkyväisiä hallitsijoita, yhtä ratkaisevasti hän kieltää itseltään oikeuden ruveta toisten hallitsijaksi. Valtaan pyrkiminen, toisten hallitsijaksi tekeytyminen on ihmisen helmasynti. Ei mikään niin turmele ihmistä kuin valta eikä mikään tuota niin suuria onnettomuuksia veljesvapaudelle kuin valtaan pyrkiminen. Jos valta olisi Jumalan tahdon mukaista, niin ei se turmelisi ihmistä. Senpä vuoksi veljeys onkin mahdoton näkyväisten hallitsijain valtakunnassa, että valta turmelee ihmisen. Jo viikon tai pari vallassa oltuaan hän on niin turmeltunut, ettei veljeyden valtakuntaan kelpaa. Eikä mikään ole niin vaikeata ihmiselle kuin juuri vallasta luopuminen, kun sen kerran on saavuttanut. Valtaan pyrkiminen on veljeyteen pyrkimisen jyrkin vastakohta. Valtaa voi käsissään pysyttää äärimmäisesti ainoastaan toisten ihmisten väkivoimaan nojautuen, toisten ihmisten väkivoimaan ja heidän antamaansa erikoiskunniaan. Tästä vallasta, voimasta ja kunnian Jeesus kokonaan luopuu. Hän luopuu vallasta siihen määrään, ettei salli itselleen edes puolustautua väkivoimaa vastaan, vaan sanoo, että jos joku lyö sinua korvalle, niin käännä hänelle toinenkin poskesi. Hän menee tässä pahan vastustamattomuudessaan niin pitkälle, ettei vastusta edes niitä jotka tulevat häntä vangitsemaan, sylkemään hänen kasvoihinsa, raastamaan oikeuksien eteen ja vihdoin puhkaisemaan hänen kätensä rautanauiloilla ja ripustamaan alastomana ristinpuulle kaiken

kansan pilkattavaksi.

Jeesuksen käytöksessä näemme siis kaksi vastakkaista sääntöä, toinen on ylpeyden sääntö: älä tottele näkymättömän Isämme rinnalla mitään näkyväistä valtamiestä, ja tämä sääntö tekee ihmisen täysvapaaksi veljesvaltakunnan kansalaiseksi. Toinen on nöyryyden sääntö: luovu kaikesta väkivallasta siihen määrään, ettet vastusta edes sitä joka on paha, ja tämä sääntö tekee ihmisen yhdeksi Isän kanssa. Nämät kaksi sääntöä ovat kuin ihmisen kaksi silmää: silmiä on kaksi, mutta ne näkevät yhtä.

Näin siis Isämeidän-rukouksen viimeinenkin osa tarkoittaa vain veljeyden valtakunnan luomista, sisältäen rukoulijän voimainponnistuksen kaikesta semmoisesta luopumisesta, joka veljeyttä estää. Älä johdata meitä vallan kiusaukseen, vaan päästä meitä ulkonaisen voiman ja ulkonaisen kunnian pahasta, sillä vain Sinun on valta, voima ja kunnia iankaikkisesti.

Näemme siis, että koko Isämeidän-rukous alusta loppuun on rukousta veljeyden rakentumiseen maan päällä, sen iankaikkisessa nykyisyydessä:

Isä meidän, veljien, joka olet taivaissa, näkymättömänä hallitsijanamme. Pyhitetty olkoon Sinun nimesi kaikkien näkyväisten hallitsijain ylitse. Lähestyköön Sinun valtakuntasi tässä elävässä nykyisyydessä. Tapahtukoon Sinun tahtosi niin tämän maamme päällä kuin se tapahtuu muualla kaikkeudessa. Pysytä meissä usko jokapäiväiseen leipään, vaikka emme varaakaan kukin erikseen itsellemme huomiseksi. Anna meille syntimme anteeksi niinkuin mekin annamme anteeksi niille, jotka ovat meitä vastaan rikkoneet. Äläkä johdata meitä näkyväisen valtakunnan kiusaukseen, vaan päästä meidät ulkonaisen voiman ja ulkonaisen kunnian tavoittamisen pahasta, sillä *Sinun* on valtakunta, voima ja kunnia iankaikkisessa nykyisyydessä, joka ei tunne kuolemaa.

Tai niinkuin rukous kuuluu ilman selittäviä lisäyksiä: Isä meidän, joka olet taivaissa. Pyhitetty olkoon Sinun nimesi. Lähestyköön Sinun valtakuntasi. Tapahtukoon Sinun tahtosi niin maassa kuin taivaissa. Anna meille tänäpäivänä meidän jokapäiväinen leipämme. Ja anna meille meidän syntimme anteeksi niinkuin mekin meidän velvollisillemme anteeksi annamme. Äläkä johdata meitä kiusaukseen, vaan päästä meitä pahasia, sillä Sinun on valtakunta, voima ja kunnia iankaikkisesti, amen.

PUHE KALLION KIRKOSSA.

Toukokuun 20 p. 1917.

Tahtoisin rauhoittaa tämän myrskyn, joka on noussut teidän ja minunkin mielessäni. Uskoni voimalla tahtoisin saada aallot asettumaan, laineet laskeutumaan. Paistakoon päivä jälleen siliytyvien maininkien harjoilla. Tyyntyköön mielenne niinkuin meri, joka taivaita kuvastelee...

Sillä se aine, josta ajoin puhua, vaatii tyyntymystä, hiljaisuutta. Se on vieno kuin aamutuuli, joka yön jälkeen hiljaa nuokuttaa laihoa. Se on kysymys, joka on väikkynyt viattomassa lapsuudessanne, — joka on sittemminkin monasti noussut eteenne, pitkiksi ajoiksi jälleen sammunut ja vihdoinkin ehkä vasta vanhuudessanne herännyt entistä voimakkaampana eloon.

Se on kysymys siitä mitä Jumala on.

Kuinka monella tavalla ihmiset vastaavatkaan tähän iänikuiseen kysymykseen! Alkuasteella olevat kansat veistävät itsellensä puujumalan, jota sitten palvelevat pyhissä paikoissa. Meidän aikamme lapsi, jolle opetetaan jumaluutta, ei tarvitse enää näkyvää kuvaa, vaan tyytyy pelkkään kuvitteluun, ajatellen Jumalaa esimerkiksi partasuu ukoksi, joka istuu tuolla pilvien keskellä. Filosoofi vihdoinkin tunkeutuu tietoisuuden syvyyksiin, etsien sieltä niitä henkisiä voimia ja ominaisuuksia, joita voisi sanoa jumalallisiksi. Hän ei hae jumalaa lapsekkaasti katsomalla ulospäin, vaan kääntyy sisäänsä, omaan itseensä, hengen maailmoin.

Niiden kehittyneempien määritelmien joukossa, jotka erittäinkin ansaitsevat huomiotamme, on yksi muita tärkeämpi. Se on se määritelmä, jonka mukaan Jumala on järki.

Jumala on järki, — kuinka se olisi oikein ymmärrettävä? Ei kaiketi saa ajatella järkeä ikäänkuin ulkopuolellansa olevaksi, tehdä siitä jotain käsitekuvaa ja siihen osoittaen sanoa: tuo on Jumala. Vaan pitää tietysti ajatella järkeä omana itsekohtaisena voimana, semmoisena kuin *minä* järkeäni tunnen omana itsenäni, ja vasta siitä päätellä, että tuo järkitietoisuus, kirkastetussa tilassaan, on jotakin jumalallista.

Mutta tässä kohtaa meitä heti määritelmän heikkous. Voihan kyllä sanoa esimerkiksi jostakin ihmisestä: tuo mies on pelkkää järkeä. Mutta ainahan täytyy löytyä itse mies, ennenkuin voi olla kysymys hänen järjestään. Samoin voi sanoa Jumalastakin: pitää ensin olla jokin olemus, jumala, ennenkuin voi puhua hänen järjestään. Sillä järki on pelkkä ominaisuus, laatu, joka kuuluu jollekin. Ellemme tiedä emmekä voi tuntea sitä olentoa, jolle tämä kirkastettu järki ominaisuutena kuuluu, niin emme silti pääse pulasta sanomalla, että tuo olento on — järki. Mikäs se itse olento on?

Sitä paitsi: järki, mikäli me tunnemme sen omana hengenvoimanamme ei ole suinkaan aina jumalallista. Päinvastoin, me tunnemme sen useimmissa tapauksissa kaikkea muuta kuin jumalallisena tekijänä elämässämme. Niinpä se keksii lentokoneita, joista on erinomaisen mukava heittää pommeja vihollisten lentokoneisiin ja kyliin ja kaupunkeihin. Se keksii langattoman sähkötyksen, jolla sotalaivat ilmaisevat toisilleen vihollisen olinpaikan. Se laatii nerokkaimmat upotusveneet, joilla saattaa merenpinnan alitse lennättää kahtia suurimmatkin laivat ja upottaa kymmeniä tuhansia merenpohjaan yhdellä iskulla. Se opettaa varkaalle miten tiirikka on niin valmistettava, että sillä aukaisee konstikkaimmankin lukon. Se keksii ja muotoihin pukee ne mutkallisimmat, viekkaimmat valheet, joilla me oikeutamme omat pahattekomme ja joilla me viettelemme ihmisiä. Se valehtelee meillekin itsellemme niin hienon hienosti, että vihdoin uskomme omia valeitamme. Ja tämäkö järki olisi Jumala?

Näitä epäjohdonmukaisuuksia huomioon ottaen onkin tämän määritelmän sijaan annettu toinen, joka vetoo tunteeseen, sydämeen, eikä järkeen.

On sanottu: Jumala on rakkaus.

Jumala on rakkaus, — hyvä on, mutta taaskin syntyy kysymys, miten pelkkä ominaisuus, laatu, voi olla itse olemus. Tuo ihminen on pelkkää rakkautta, Jumala on pelkkää rakkautta, niin voi kyllä sanaleikin tavoin sanoa, mutta sittenkin jää todeksi, että täytyy olla olemassa ensin itse ihminen tai Jumala, ennenkuin kumpikaan voi olla rakkaus.

Ja sitä paitsi: rakkaus, mikäli me sitä tunnemme omana hengenvoimanamme, ei sekään, yhtä vähän kuin järkemme, ole suinkaan aina jumalallista. Päinvastoin, me tunnemme senkin useimmissa tapauksissa kaikkea muuta kuin jumalallisena tekijänä elämässämme. Puhumattakaan suorastaan itserakkaudestamme, joka tuottaa niin paljon onnettomuutta muille ihmisille meidän pyrkiessämme rikkauteen, valtaan ja kunniaan, on muitakin ihmisiä kohtaan osoittamamme rakkaus useimmissa tapauksissa sangen tuhoisaa. Niinpä voimme rakkaudessa omaan äitiimme kehittyä niin pitkälle, että olemme valmiit tekemään verisintä vääryyttä joillekin muille mummoille. Tai suositellessamme omaa poikaamme johonkin tuloisaan paikkaan koetamme halventaa muita nuorukaisia, jotka sattuvat olemaan hänen kilpailijoitaan, tai omia lapsiamme vaatettaaksemme niin että voivat kunnialla leikkiä Esplanaadin hiekassa annamme muiden lasten käydä ryysyissä. Tai rakastaessamme isänmaatamme sodimme muiden isänmaata vastaan, hävitämme sen viljelyksiä, tapamme sen parasta nuorisoa, herätämme itkua ja epätoivoa koko sen väestössä. Ja tämäkö rakkaus olisi jumala! Ei. Ei Jumala ole rakkaus.

Jumala ei ole järki, erikseen otettuna. Eikä Jumala ole rakkauskään, erikseen otettuna.

Vaan Jumala on järjen ja rakkauden yhtymä.

Missä rakkaus kieltää järjentoiminnalta rakkaudettomuutta ja missä järki kieltää rakkaudelta järjettömyyttä, siinä on Jumala. Missä rakkaus sitoo järjen omaan palvelukseensa ja missä järki sitoo rakkauden puolestaan järjen palvelukseen, siinä on Jumala. Missä järki on tullut rakkauden alamaiseksi ja rakkaus järjen alamaiseksi, siinä on Jumala.

Rakkaus rukoilee järkeä: Järki, sinä, joka olet osannut keksiä upotusveneeseen, etkö voisi keksiä miten veljeys toteutuisi maan päällä? Järki, keksi nyt semmoinen lentokone, jonka pelkkä ilmestyminen siniselle taivaalle saisi kaikki sotalentokoneet tippumaan maahan kuin talvikärpäset kevätauringon noustessa! Keksi yhteiskuntamuoto, jossa veljeys voisi toteutua! Keksi keino millä pahat voitaisiin pitää poissa hallituksesta ja miten hyvät saataisiin heidän tilalleen! Keksi miten saada aikaan ikuinen rauha, joka vapauttaisi meidät sotien kauhuista ja puhdistaisi meidät tulevien sukupolvien silmissä siitä häpeästä, mihin olemme oman aikakautemme tahranneet! Järki, miksi tahdot olla vain pahan palveluksessa! Mikset vihdoinkin tule jo rauhan ja rakkauden palvelukseen! Järki, me emme kestä enää, ihmisarvomme tekee vararikon, me rukoilemme sinua sydämiemme palavimmalla rukouksella, auta, pelasta!

Ja järki, huomattuaan että rakkaudella taitaa vihdoinkin olla tosi mielessä, päättää kuulla rakkauden rukoukset ja suostua sitä palvelemaan. Ihmeellisten ja konstikkaiden keksintöjen sijaan se kuitenkin vain alkaa sitoa vuorostaan rakkautta, sanoen:

Kuuleppas, sinä rakkaus sinä hellit tuota vanhaa äitiäsi, mutta etkö huomaa, että noilla toisilla

mummoilla on samallaiset silmät kuin sinunkin äidilläsi ja että sama lempeys loistaa heidänkin kasvojensa rypyistä? Ja etkö tiedä myös, että sama kuu ja samat tutut tähdet ja sama aurinkokin paistaa toistenkin isänmaiden ylitse kuin vain sinun? Miksi siis puhut halveksien akoista ja ämmistä ja miksi vihaat muukalaisia?

Näin sitoo järki rakkauden, ruvettuaan sen palvelukseen.

Ja vasta näin syntyikin jotain kokonaista.

Eipä siis Jumalakaan voi olla järki erikseen tai rakkaus erikseen, vaan ainoastaan järjen ja rakkauden yhtymä.

Voipi nyt sanoa, että rakkaus ja järki kuitenkin yhtyneinäkin ovat edelleen vain jonkun olennon ominaisuuksia eikä itse olento, ja että siis yhä jää vastaamatta, mikä se olento itsessään on, jonka ominaisuuksia rakkaus ja järki ovat.

Tämän vuoksi onkin olemassa vielä kolmas määritelmä, jonka mukaan Jumala on — elämä.

Jumala on elämä, — mitenäs sitä pitäisi ajatella? Emme tietenkään saa taaskaan ajatella elämää ulkopuolisesti nähtynä, vaan meidän täytyy mennä omaan tietoisuuteemme ja ikäänkuin tuntea itsessämme mitä elämä on. Silloin tunnemme, että meidän oman elämämme keskus on se, jota sanomme *minuksi*. Jos elämä on se, jota ihminen sanoo minuksi, niin ei hän enää tarvitse mitään selitystä siitä mitä elämä on, sillä minänsä hän tuntee paremmin kuin mitään mitä voi silmillänsäkään katsella. Minä olen minä, eikä muita selityksiä enää kaivata.

Jos siis elämä, sisäpuolisesti katsottuna, on minä, niin Jumala on se minä, jossa rakkaus ja järki ovat yhtyneet niinkuin edellä sanoimme. Näin on meillä nyt myöskin se olento itse, jonka ominaisuuksia rakkaus ja järki voivat olla.

Onko olemassa missään sellaista *minää*, jossa rakkaus ja järki olisivat täydellisesti yhtyneet toinen toistansa palvelemaan?

On. Ainakin entisyydessä. Esimerkiksi Jeesus Natsarealainen oli sellainen minä. Voi olla myöskin muita, esimerkiksi Buddha, ja monet muut.

Se minä, jossa rakkaus ja järki ovat yhtyneet, on elämämme ainoa valo. Jeesus sanoi: minä olen maailman valkeus.

Se minä, jossa rakkaus ja järki ovat yhtyneet, on ainoa mikä voi henkeämme ravita ja antaa meille tyydytyksen rauhaa. Jeesus sanoi: minä olen elämän leipä.

Se minä, jossa rakkaus ja järki ovat yhtyneet, on ainoa tienviittamme, joka voi meille osoittaa varmaa suuntaa, se on ainoa totuuden kiinne kohta, johon voimme milloin hyvänsä palautua, se on ainoa lähde, josta elämäniloa voi loppumattomasti ammentaa. Jeesus sanoi: minä olen tie, totuus ja elämä.

Se minä, jossa rakkaus ja järki ovat yhtyneet, antaa meille ainoan mahdollisen, itsenäisen ja opista riippumattoman tiedon jumalasta. Vielä enemmän: se antaa meille elävän *tunnon* Jumalasta, ilmaisten, että Jumalan minä on yhtä sen meidän oman minämme kanssa, joka rakastaa kaikkia ihmisiä erotuksetta. Jeesus sanoi: ettekö ymmärrä, että se, joka on nähnyt minun, on nähnyt Isän.

Ennenkuin Aabraham olikaan olin Minä, sanoi Jeesus.

Ja hän sanoi vielä: Ei Jumala ole kuolleitten jumala, vaan elävien.

Samoin voi tänäpäivänä sanoa se minä, jossa rakkaus ja järki ovat yhtyneet: ennenkuin Jeesus Natsarealainen olikaan, olin minä, ja vielä: ei Jumala ole kuolleitten Jumala, vaan elävien.

Missä ikinä kaksi tai kolme, tai sata tai tuhatta yhtyy vapaina veljeksinä keskinäiseen palvelukseen, siellä olen Minä teidän keskellänne. Se merkitsee: ei mikään näkyväinen hallitsija ole teidän veljeytenne yhdistäjänä, vaan ainoastaan se näkymätön Minä, jossa rakkaus ja järki ovat yhtyneet.

Näin Jeesus siirtää oman rajattoman vapautensa, oman kansalaisoikeutensa Jumalan valtakunnassa maan päällä, muille. Te olette maailman valkeus, te olette jumalat, — hän sanoo.

Ei rikkaudesta, ei opista hän sano Jumalan valtakuntaan tulemisen riippuvan. Päinvastoin, hän sanoo: voi teitä rikkaita ja voi teitä oppineita, sillä helpompi on kamelin käydä neulansilmän läpi kuin teidän tulla veljeyden valtakuntaan. Autuaat te köyhät, hän sanoo, sillä teillä ei ole mitään esteitä veljeyden valtakuntaa perustamasta, te ette siihen tarvitse muuta kuin keskenänne tunnustaa sen minän, jossa rakkaus ja järki ovat yhtyneet, ja luopua kaikkia muita hallitsijoita tottelemasta.

Tarvitsemmeko tämän jälkeen enää kysyä: kuka oli Jeesus Natsarealainen ja mikä on meidän, nyt elävien ihmisten suhde tuohon suureen henkeen? Emmekö jo näe mitä hän opettamisellansa tarkoitti, emmekö jo ymmärrä, että meidän on nyt toteuttaminen se veljeyden valtakunta, jonka hän pani vireille lähes kaksituhatta vuotta sitten? Jo on aika ymmärtää mitä hän oli silloin ja mitä me olemme nyt.

Mutta voittehan te kysyä vuorostanne minultakin: kuka olet sinä, Arvid Järnefelt, joka olet omin luvin noussut puhumaan meille tuolta kielletyltä paikalta?

Kukako minä olen? Joku kirjoitti lehtiin, minun sanoneen itseäni profeetaksi. Sitä en ole suinkaan voinut tehdä. Päinvastoin olen Nikolainkirkossa julkisesti, vieläpä kirkon omaa kaavaketta käyttäen, tunnustanut olevani tavallinen syntinen ihminen. Tosin olen samalla ilmaissut, että minulla on jotain Jumalalta sanottavaa, mutta eihän se vielä ihmistä profeetaksi tee. Lintu laulaa siitä riemusta, joka on sen rinnassa liikautunut, runoilija siitä näkemyksestä, joka on hänessä syntynyt, uskoja siitä ilmestyksestä, joka on hänessä herännyt. Sittenhän olisimme kaikki profeettoja. Jumala puhuu kaikille. Semmoiseen ei tarvitse olla mitään enempää kuin tavallinen syntinen ihminen. Mutta mitä tavallinen syntinen ihminen on ja mitä hän voi olla, sitä ei kukaan tarvitse minulta kysyä, se riippuu kaikesti siitä missä määrässä kukin on jaksanut saada itsessään järjen ja rakkauden yhtymään toistansa palvelemaan.

Tahdon kuitenkin mennä ripille teidän edessänne ja vielä tarkemmin selittää kuka minä olen.

Minä kuulun yläluokkaan. Tunnen sen perin pohjin. Osaan asettua sen ajatusten ja tunteiden kannalle, ymmärrän sen ihanteita, siveellisiä pyrkimyksiä. Voin siis asettua myöskin sen omaksitunnoksi ja, käyttäen itsestäni ja heistä monikkomuotoa *me*, sanoa näin:

Me tunnustamme, että kulttuurimme on ajanut karille. Luulimme voivamme opettaa teitä ja johtaa teitä tulevaisuuden onnelaan, mutta tekemme eivät ole olleet opetuksiemme tasalla. Me olemme käyttäneet järkeämme verrattoman paljon enemmän tuhojen aikaansaamiseksi kuin rakkauden palvelukseen emmekä ole pystyneet synnyttämään muuta kuin hävityksen kauhistusta. Kun nyt luovumme johtavasta asemastamme, tahtoisimme kuitenkin pyytää teitä, että te ette puolestanne seuraisi meidän esimerkkiämme ja käyttäisi järkeänne meidän tuhosemme, vaan käyttäisitte järkeänne rakkauden palvelukseen enemmässä määrässä kuin me olemme sitä pystyneet tekemään. Lieventäkää tuomionne meidän suhteemme. Muistakaa, että te itse olette meidät luoneet, te itse olette koonneet meille meidän rikkautemme, te olette vuosituhansien kuluessa kantaneet asetta suojataksenne meidän etuoikeuksiamme, meidän yläluokkalaista asemaamme, meidän kapitaalejamme ja meidän yksityistä maanomistusoikeuttamme. Te olette tottelevaisuudellanne juurruttaneet meihin sen uskon, että oleva järjestys on jotakin luonnon välttämättömyyttä, jonka poistaminen ei muka kuulu ihmistehtäviin, eli että se on muka Jumalan itsensä säätämä järjestys. Kun nyt sekä te että me heräämme näkemään totuuden kaikessa alastomuudessaan, te, että olette totelleet väärää käskijää, ja me, että olemme olleet omatekoiset käskijät, niin miksi tahdotte meidät tuhota? Eikö riitä, että vain lakkaatte meitä tottelemasta, hävitätte ne aseet, jotka olette meidän käskystämme takoneet omaa orjuuttanne varten ja tunnustaudutte meistä vapaiksi ihmisiksi? Ellette meidän valtamme tukemiseksi kannan asetta, niin eihän meillä voi olla mitään valtaa teidän ylitsenne, emme voi aidata itsellemme maata yksityisomistukseen ja myydä viljaa kaiken maailman äärille, emme hallita ja vallita teidän keskuudessanne, ja meillä ei ole mitään muuta elämisen keinoa kuin yhtyä teidän kanssanne siihen veljeyteen, jota ihmiskunnan suuret ennustajat ovat ennustaneet.

Mutta miksi en jatkaisi rippiäni vieläkin pitemmälle. Tunnenhan minä hyvin papitkin, niitä on paljon meidän suvussamme, onpa jokunen piispakin. Voin hyvin asettua pappienkin omaksitunnoksi. Silloin sanon näin:

Me tunnustamme sinun edessäsi, seurakunta, että olemme vuosisatojen kuluessa, vähitellen eksyttäneet ihmiset pois Jeesus Natsarealaisen oikeasta ymmärtämisestä. Me tunnustamme, että asiat ovat nyt niin pitkällä, että useimmat teistä vastenmielisinä kääntyvät pois sitä nimeä mainittaessa, ja että aniharva siitä enää lämpenee.

Me tunnustamme, että olemme lähes kaksituhatta vuotta turhaan saarnanneet Jumalan valtakunnan lähestymistä, mitään aikaansaamatta. Itse emme ole siihen valtakuntaan sisälle menneet ja muita olemme estäneet.

Me tunnustamme, että Jumalan valtakunnan sijaan olemme katkismuksillamme, opetuksillamme ja rukouksillamme vähitellen juurruttaneet ihmisiin semmoisen kauhean uskon, että ihminen ei ole vastuunalainen niistä teoista, joihin esivalta häntä kääntää, ja että siis ihmisen täytyy tappaa veljiänsäkin.

Me tunnustamme, että tämä kauhea oppi, jota sekä omasta alotteestamme että valtion pakottamina

olemme saarnanneet, on äärimmäisenä syynä kaikkiin sotiin, ja että se yksin on voinut tehdä nykyisenkin maailmansodan mahdolliseksi.

Me tunnustamme, että nyt emme enää pysty sammuttamaan sitä hirveätä paloa, minkä olemme sytyttäneet, vaikka olemmekin jo itse kauhistuneet tekojamme. Me tunnustamme voimattomuutemme ja täydellisen haaksirikkomme. Me emme enää jaksa hartioillamme kantaa edesvastuun raskasta taakkaa. Me kutsumme teitä avuksemme. Me avaamme nämä kirkot kaikille niille, joiden totuudentieto voi ja tahtoo olla johtona kansalle niissä koettelemuksissa, joita kohden olemme menossa.

Tulkaa siis tänne kaikki, tulkaa vapaakirkolliset, tulkaa babtistit, metodistit, pelastusarmeija, tulkaa laestaadiolaiset, tulkaa kaikki kerettiläiset; kaikki lahkot, joita olemme tähän asti vainonneet. Tulkaa tekin teosoofit, jotka olette saarnanneet nurkissa. Tulkaa vaikka tekin anarkistit ja antikristukset, joita sanotaan tolstoilaisiksi, joiden oppi-isän me olemme erottaneet kirkon yhteydestä ja jonka ruumiille me emme ole suoneet haudan siunausta.

Tulkaa kaikki. Me avaamme teille kirkot selko selälleen. Sekä pyhänä että arkena olkoot ovet auki ja jokainen saa tulla ja mennä mielin määrin. Milloin hyvänsä saatte hakea täältä lohdullista ja rauhaa, kuunnellen omia puhujianne. Saatte vapaasti soitella uruillamme, saatte laulaa omia laulujanne, saatte tuoda tänne korkeimman taiteenne tuotteita kaiken kansan ihailtaviksi. Kirkko olkoon tästä päivästä teidän. Tulkaa!

Näin puhuu pappien omatunto. Emme saa siis heitäkään vihata, vaan on meidän toivominen, että heistäkin vielä tulee veljiämme ja että he tuhlaajapojan tavoin vielä palaavat Isän taloon.

Ja kohta on sama omantunnon ääni kajahtava muuallakin kuin vain näissä Helsingin kirkoissa. Se on kuuluva myöskin noissa lukemattomissa maan kirkoissa, jotka vehreiden tantereiden ympäröimänä seisovat kukin pitäjänsä keskellä. Se on leviävä vieläkin laajemmalle. Se on leviävä Venäjälle, Saksaan, Ranskaan, yli koko maailman, kaikkialla nostaen vanhan, tutun, vaikkakin unohtuneen huudon: Tehkää parannus, sillä Jumalan valtakunta on lähestynyt!

Eikä kukaan tarvitse sanoa, että maailma paranee vasta silloin kun olemme tehneet parannuksen ja tulleet täydellisiksi niinkuin taivaallinen isämme täydellinen on. Ei. Ennenkuin olemme vielä ehtineet tulla eilistä paremmiksi, voi maailma olla parantunut, sillä maailmanparannus riippuu vain siitä *suunnasta*, mihin päin olemme kääntyneet. Mutta suunta riippuu yksistään uskosta. Ja uskonmuutos tapahtuu silmänräpäyksessä. Se voi kokonaisissa kansoissakin tapahtua niinkuin salaman välähdys, joka valaisee yhtaikaa sekä taivaat että maat.

Sillä eihän tämä usko ole muuta kuin usko omaan veljeyteemme, joka kerrankin vapautukoon näkyväisten hallitsijain mielivallasta, — usko Isään, jonka nimi olkoon pyhitetty kaiken muun ylitse, jonka valtakunta on tässä elävässä nykyisyydessä, tämän nykyisyyden iankaikkisuudessa, jonka tahto siis tapahtukoon tämän maan päällä niinkuin se tapahtuu kaikkialla taivaissa, joka antaa meille jokapäiväisen leipämme kenenkään tarvitsematta varata erikseen itselleen, joka ei tiedä mistään synneistä eikä rangaistuksista, kunhan me vain itse emme vaadi rangaistusta velvollisillemme, joka vapauttakoon meidät kerrankin kaikista vallanpyyteistä ja päästäköön meidät voiman ja kunnian tavoitteluista. Sillä Isän yksin on valta, voima ja kunnia iankaikkisesti.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KIRKKOPUHEET ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR

ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.